

REFORM. I dag møtes EUs medlemsstater i Lisboa for å ta stilling til den nye Reformtraktaten. Det store stridstemaet er om det krever folkeavstemning.

Europas «lille røde»

Debatt

ERIK ODDVAR ERIKSEN
Professor, ARENA,
Universitetet i Oslo

Ingen «konstitusjon». I den nye Reformtraktaten er ordet konstitusjon og referansen til EUs flagg og nasjonalsang fjernet. Med dette skal borgerne forsikres om at en ikke har med en stat å gjøre. Nå er EU hverken en nasjon eller en stat, men det er likevel mer enn en internasjonal organisasjon hvor statene har vetorett. I EU fattes ~~ikke~~ politiske vedtak gjennom institusjonaliserte prosedyrer.

Større fleksibilitet. Charteret for menneskerettigheter, som inngikk som del to av grunnlovstraktaten, er nå erstattet av en kryssreferanse med samme rettslig verdi. Den engelske regjeringen har hele tiden vært mot charteret fordi det gir sterkere stilling til sosiale rettigheter, og har ikke ønsket å gjøre det bindende for Storbritannia.

Henvisningen til fri og uhindret konkurranse som et mål, er tatt bort, etter krav fra Frankrike. Nye elementer er henvisning til nye utfordringer som klimaendring og energisolidaritet, og det er større fleksibilitet for deltagelse på nye politikkområder, som grensekontroll, asyl og immigrasjon, og rettslig samarbeid om justis- og politisaker.

40 nye områder. De viktige forslagene fra grunnlovstraktaten om institusjonelle endringer er likevel beholdt. Det gjelder utvidelse av området for kvalifisert flertall til 40 nye områder. En dobbel flertallsregel for Rådet (55 % av medlemsstatene og 65 % av befolkningen) skal være beslutningsregelen på de fleste områder.

Videre gjelder det forslaget om et permanent presidentskap (2,5 år), en utenriksminister med et «dobbelt embete» tilknyttet

EU-kommisjonens president José Manuel Barroso skal, sammen med EUs ørige ledere, ta stilling til Reformtraktaten, som skal forenkle og strømlinjeforme beslutningsfatningen.

FOTO: SCANPIX/AP

både Rådet og Kommisjonen.

Endelig reduseres antallet kommissærer fra 27 til 18 i 2014 (forutsatt 27 medlemsland), EU får juridisk personlighet, nasjonale parlamenter styrkes og det blir en utmeldesklausul.

Kort og enkel. Traktaten skal ifølge EUs ledere være kort og enkel – en slags Europas «lille røde». Den skal forenkle og strømlinjeforme beslutningsfatningen. Den er imidlertid svært så kompleks fordi den bygger på det eksisterende lovverket, og den gir mer makt til Unionens institusjoner. Den kommer på toppen av et allerede omfattende traktatverk.

Reformtraktaten medfører en ny omdreining i overnasjonalitetsspiralen. Den inneholder mange protokoller og deklarasjoner, som vil gi mye arbeid til advokatstanden fremover.

Et rettskraftig charter, en utvidelse av området for flertallsvedtak, nye avstemningsregler og en endret sammensetning av Kommisjonen, berører nasjonale regjeringer og parlamenter og maktforholdet mel-

lom dem. Endringene har konsekvenser for borgernes interesser og verdier. Disse endringene er følgelig konstitusjonelle. De berører de grunnleggende reglene for politisk samkvem i Europa, og demokratiets første bud er at de basale prinsippene for en politisk orden blir fastlagt med medvirkning fra berørte parter. En kan ikke skjule konstitusjonelle realiteter bak symbolske endringer.

Økt makt til folkevalgte. Det er imidlertid flere demokratiske pluser som retten til folkelig initiativ og økt makt til folkevalgte organer. Europaparlamentet får mer innflytelse over valget av kommisjonspresident og skal godkjenne kommissærene. Nasjonale parlamenter skal passe på at subsidiaritetsprinsippet overholdes, det vil si at EU ikke gjør noe som statene selv kan gjøre like bra. Traktaten gir en klarere kompetansefordeling mellom organer og nivåer.

Reformtraktaten innebærer endringer som i sin natur er konstitusjonelle. Den krever derfor folkeavstemninger der dette er mulig.